

BIBLIOGRAFIA

Ferran JOVÉ i HORTONEDA: *Història i Onomàstica de Riudecols i dels seus agregats, Les Irles i Les Voltes, II*, Reus (Centre d'Ests. C. Josep Iglésies) 1991, 361 p. més cinc mapes, l'un plegable.

Curtit per la seva etapa investigadora anterior (recull de Les Borges del Camp), havent consultat una copiosa documentació manuscrita i una bibliografia adient, l'autor, bon coneixedor del terreny, presenta ara, en aquest segon volum, l'inventari alfabètic de tots els antropònims i topònims del terme municipal estudiat (amb pronúncia [quan no són pretèrits], situació [detallant-la de vegades minuciosament, especialment quan es tracta de determinar l'itinerari dels camins; i demostrant com ha adquirit tota la informació sobre el terreny], i altres singularitats quan cal). Aquest corpus assoleix 2.270 entrades no referencials (si no ens hem equivocat en els comptes, car les entrades no són numerades); amb una major proporció dels antropònims sobre els topònims; com ho demostren les xifres següents: 144 partides, 61 trossos, 43 fonts, etc. —contra 717 renoms, 163 cognoms. (Els antropotònims —noms de cases, sumen 239). Ferran Jové pertany al nucli sòlid dels investigadors de l'Onomàstica tarragonina; i aquesta nova contribució seva ens forneix l'ocasió de jutjar els progressos assolits des dels primers reculls publicats fa quasi quaranta anys: no solament la metodologia, sinó la filosofia mateixa d'aquests treballs, que aspiren ara a uns objectius i uns resultats ben superiors i allunyats dels, una mica simplistes, proposats per Enric Ribas (amb la col·laboració de Joan Coromines) l'any 1936, i que adoptaren vers 1950 els aleshores dirigents de la Societat Catalana de Geografia presidida per Josep Iglésies. El fet del progressiu perfeccionament, i les transformacions que en derivaren, ha plantejat lògicament majors problemes als autors dels reculls actuals que, de més, es veuen condicionats pels treballs que els han precedit. Això explica de vegades contradiccions i dubtes. N'esmentem alguns, no pas per a rebaixar el valor, superlatiu, del treball de F. Jové, ans per a demostrar —mitjançant el rigor de l'examen— ensems el meu afecte envers l'autor, i la meua admiració de la seva obra. Aquest inventari, en efecte, ofereix un retrat complet i verídic de la zona estudiada. Hi són anotats els més mínims detalls de la geografia (oronímia, hidronímia toponímia urbana), de l'antroponímia (amb un aplec generós, i curiosos sovint, de renoms o malnoms: a «L'Angeleta de l'ull», li ho deien «perquè feia la mala mirada» [corresponent a la «jetatura» italiana, i al «mauvais œil» francès]; uns «Bajulí» i «Bajulinet» [aquest darrer no té entrada] són diminutius de Bages, Baiges; i els «Balandrè» [s. XVIII]; «Batuny», «Fet de vi» [s. XIX], «Lleixarà», d'Aleixar, etc.; en resum, una riquesa extraordinària); referenciant puntualment els corònims o apel·latius [bassa, bassot (safareig), cau, clos o cros, clot i clotal, coll i collet (sempre pas o depressió), costa i coster, cova, cresta, fiter i fiteral, fou, fons, obac i obagada, parada i paradeta, pedregal, racó, rasa (barranc o fondalada), serra i serret, tros, timba, xoll, etc. etc.]; anotant la freqüència dels introductors «això de», «allò de»; les evolucions recents de «Coll de l'Avellana» a «Collvellana», «Bibiana» a «Bivina». «Comallevances» a «Colle-

vances] [Collavances?], «Derna» a «Dena», «Trinquet» a «Triquet»; i deixant constància d'altres possibilitats («Bartra»/«Barata»; «Fargues»/«Forgues»?; «Les Boelles» a «Buelles»; «La Burguera»; «Los Crauets» o «Cruets»; «La Galaupa»; etc.) —amb presentació de formes de més difícil interpretació: «La Basalosa» (peça), «Ocaria» (íd.), «lo Coll de la Setjola» o «Sajola» ...; metàfores («lo Brès»); especificitats dialectals («Freixes» femení; la duplicació «cirer»/«cirerer»; «clivell»/«crivell» [p. 102-103,177]): «Gramenar»; «lladruner»; «llidruner»); informacions diacròniques de tota mena (en cultius, per ex.: un lloc-dit «L'Alzinar» sense bosc de memòria d'home). Molt poques omissions: manca l'entrada «Donzella (Roca del)», i remissió de «Roca» a «Donzella»; com de «Roigé» a «Roger», d'«Arrenecat» a «Frare», de «Cup» a «Delme», d'«Obagada» a «David», de «Ravellar» (Revellar) a «Domènec», «Duran»... Poquíssimes errates (p. 69, n. 334 aprox.: l'entrada «Bruguera» ha de ser «Burguera»). En qualque cas l'autor dubta en problemes de fàcil solució: «Benemelis» NO ha de ser accentuat (el cognom corresponent, «Benimelis», existeix des de fa segles a Mallorca); si que cal accentuar «Matià» (grafia medieval de «Macià»); com també «Peirí». En set entrades l'autor grafia «Linus» un antropònim pronunciat «linu» o «l'alinu» —com si es tractés d'un amic de Charlie Brown: pensem que es tracta d'un «Adelinu». Hem esmentat la presència de contradiccions. En efecte, d'una banda l'autor accepta «Camilo», «Cayetano», «Cinto», «Cisco» i «Cisca», «Cleto», «Fernando», «Jacinto», etc. I, en canvi, transforma (millor diríem: tradueix) «Cal Dolfu», «Ca l'Agapitu», «El Duardu», «Cal Rodrigo», «Ca la Candrina», «la Candreta», etc., en «Ca l'Adolf», «Ca l'Agapit», «l'Eduard», «Cal Roderic», «Ca l'Alexandrina», «l'Alexandreta»... formes estranyes que ningú no ha usat ni usará mai. El problema plantejat és, de vegades, de difícil solució, i es relaciona amb quin és el veritable objectiu d'aquests reculls: primàriament didàctic, o exclusivament de descripció científica. Quan F. Jové respecta la forma local «Els Abrets», (per «arbrets»); o quan, després d'haver dubtat, es decideix per no canviar «L'Acarrerod» en «lo Carreró» (!), creiem que adopta l'actitud més correctament científica. Però quan barcelonitza «L'auga», «Los Aubes» en «Àlber», «Àlbers» (i no ha consultat l'Alcover-Moll, s.v. «àlber», on és admès el dialectalisme); quan modifica «Argilaga» en «Argelaga», «Lo Solellat» en «L'Assolellat», «Xaragall» en «Aragall», «Baiges» en «Bages», «Jové» [cognom de l'autor, i sempre documentat així] en «Jover», «Carrer de Munt» [sempre així, s. XVII, XVIII] en «Carrer d'Amunt», «Ansoltes» [evolució popular que recollim com a topònim no rar en «Els nostres noms de lloc»] en «Absolta», «Sangenís» [cognom, sempre amb aquesta grafia] en «Santgenís»; i [potser per distracció] «Lo avall» de l'Estrada, en «La vall»...; en tots aquests exemples, i tres o quatre més, F. Jové es manifesta partidari d'unes correccions, i adepte d'una doctrina d'ensenyament primari, centralitzadora, que nosaltres, científicament respectuosos de les realitats i riqueses comarcals, no podem acceptar.— Hom veu que els retrets que hem pogut enumerar són poc nombrosos (comparats amb l'enorme tresor de 2.270 entrades); i que, en llur majoria, provenen d'una adaptació, per part de F. Jové, d'unes normes que han estat acceptades per la majoria (quasi la totalitat) dels seus amics i predecessors en la molt útil tasca de salvament dels nostres topònims i antropònims: és normal que així sigui. Nosaltres hem aprofitat el seu magnífic treball per a intentar de situar definitivament les realitzacions d'aquests investigadors en el lloc que els pertoca: en un nivell més ambiciós que el molt modest objectiu fixat el 1936. L'amic F. Jové em perdonarà d'haver-lo escollit com a excusa per a unes indicacions destinades a tots. Repeteixo el meu afecte envers la persona; i la meva sincera admiració davant la tasca realitzada, i el fruit que ara ens és presentat. En centenars i centenars d'entrades, la meua lectura ha acompanyat l'autor a través de trossos i rases, desbrossant camins... El meu pensament l'ha vist, recollint informacions durant anys, fixant-se en els més mínims detalls, recorrent tant de vegades el terme; i pouant la resta del material en arxius i llibres. I em plau ara de manifestar el meu gaudi de tenir entre mans el monumental resultat (els dos volums) de tan vàlids esforços. Que

per molts anys Ferran Jové continui investigant, per al bé de la nostra llengua, la nostra geografia i història; i, en general, el millor i més objectiu coneixement dels valors del Camp de Tarragona.

Ernest NÈGRE: *Toponymie générale de la France. Etymologie de 35.000 noms de lieux. Volume I (Formations pré-celtiques, celtiques, romanes); Volume II (Formations non-romanes; formations dialectales); Volume III (Formations dialectales (suite) et françaises)*, Genève (Libr. Droz) 1990 i 1991, 1.858 p.— Monument d'erudició i de síntesi, que corona la carrera del millor potser, i més prudent, dels especialistes francesos; que dedicà ja fa anys la seva tesi doctoral als topònims de la seva subcomarca (*Toponymie du Canton de Rabastens [Tarn]*), i estudià posteriorment els topònims de tot l'Estat francès (*Les noms de lieux en France*). Malgrat el títol, els exemples analitzats arriben als 42.000 (però uns set mil són homonímies). No ens és possible de comentar detalladament una obra tan important (millor que el Dauzat-Rostaing). Com anuncien els subtítols, l'autor hi examina el corpus subdividint-lo primer en estrats lingüístics. Dintre cada estrat, classifica els exemples (amb les referències documentals més antigues) per grups semàntics. I proposa l'etimologia que creu la més fonamentada; sovint, però, reconeix l'existència d'altres hipòtesis (de Dauzat-Rostaing, FEW) i en dona la referència. Els topònims occitans, com és lògic, ocupen la plaça que els pertoca; i també els catalans (de França).— Un índex de 100 pàgines clou l'obra.

Vicenç BIETE FARRÉ: *Cabacés, un poble al peu de Montsant*, 1991 (Ajunt. de Cabacés; impr. a St. Adrià de Besòs). xi més 402 p.; Pròleg d'A. MANENT.— Hi ha pobles sortosos que posseeixen un autor que quasi els ha donat vida, car sense les seves investigacions i escrits, el poble seria virtualment ignorat fora del seu rodal. D'aquesta fecunda associació en són un paradigma Cabacés i Vicenç Biète. Per tercera vegada, en efecte, en molt pocs anys, V.B. ha enriquit la seva monotemàtica amb una obra que podem considerar ja com el producte enciclopèdic acabat: quasi no perfectible. El llibre conté tot el que cal saber sobre el poble: geografia, prehistòria i història, demografia, economia, dialectologia, bibliografia... (amb il·lustracions, mapa del terme). En la impossibilitat d'enumerar totes les riqueses de l'obra, direm el nostre plaer en la lectura del capítol 61 (p. 337-340), el qual recull en un aplec traçut, quasi un poemell, els topònims del terme: i demostra, enumerant-los i classificant-los, com en són un retrat fidel, i atraient. (Del capítol següent, el 62 [El nom del poble], només direm, com sempre hem defensat, que el nom d'un poble pertany al poble que el porta; i que si a Cabacés rebutgen ser tractats de fabricants de cabassos, tampoc nosaltres no acceptem la forma «Cabassers» —imperfectament fonamentada).

GRUP D'ESTUDIS DELS PORTS: *Guia Bibliogràfica de la Comarca dels Ports*, Morella 1990, 55 p. en format foli.— 15 especialistes han contribuït a aquest inventari, classificat per matèries. La coordinació i el capítol «Llengua» han estat a càrrec d'Ernest QUEROL. Útil instrument. Com a conseqüència de la multiplicitat dels col·laboradors, apareixen bastant de fitxes duplicades. (La de l'article «Renoms i noms de casa de Morella», 1988, ben situada alfabèticament en un cas, es repeteix erròniament com a obra de F. Mateu Llopis.)

Josep TORMO COLOMINA: *L'influència de la indústria tèxtil en la toponímia alcoiana*, in «Ciudad de Alcoy», 16-I-1990, 36-39.— Exemples en la toponímia urbana i en la rural: compostos de «Borra», «Batà», «Tints», «Llançols», «Tirador», «La Bolla», etc.; sense comptar els carrers «de Sabadell», i «de Terrassa»... Amb notes erudites.

Cosme AGUILÓ: *La toponímia de la Costa de Felanitx*, Felanitx (Ajuntament) 1991, 107 p. il·lustr. per l'autor; i un mapa independent («Mapa toponímic de la Costa de Felanitx, Santanyí (Ajunt. de Felanitx) 1990, 25 x 70 cm.). Pròleg de V. Rosselló Verger.— Com diu el docte prologuista, Cosme Aguiló és «l'especialista» de la toponímia de les Illes (o, almenys, de la Mallorca oriental i illes properes). Amb generosa perseverància ens ha ofert treballs exemplars sobre aquests temes —i continua investigant, dotat de totes les qualitats d'un bon investigador. En els 20 km. de la costa de Felanitx recull 391 topònims corresponents a 265 llocs. Però no es limita a passar llista. Ens presenta el context, explica el mètode emprat (bàsicament enquesta oral), precisa la llengua (trets del subdialecte felanitxer), enumera i comenta unes quantes etimologies populars, caracteritza els seus informadors, i, finalment presenta el gruix dels topònims actuals, seguint, no l'ordre alfabètic (constarà en apèndix), sinó llur situació actual al llarg de la costa, anant de nord a sud. Les grafies no reflecteixen exactament la pronúncia felanitxera (segons les desviacions abans esmentades) i no consten transcripcions fonètiques: l'autor ha considerat que li era permesa una relativa (no excessiva) «normalització», apropant-se a una Koiné mallorquina. La majoria dels topònims són comentats; hi són afegides referències històriques quan existeixen; i l'autor s'aventura en la proposició de qualche etimologia. El conjunt és variat: des dels noms antigament documentats (*Porto-Colom, Cala Sa Nau, Es Cocons d'en Velar, Cala Brafí, Sa Guàrdia des Ras*, etc.), fins als vulgarismes o a les ultracorreccions. De la simple enumeració dels corònims, o apel·latius fracció dels topònims compostos, ja en sorgeix l'espectacle perlejat de la costa estudiada: Alt, Arena, Arenal, Avaradero, Barraca, Bassa, Cala, Caló, Caseta, Comellar, Cocons, Cova, Cul, Davallador, Dolç, Entrada, Entrador, Escui i Escrui (dial.), Faraió, Forat, Galera, Moll, Mollet, Moro, Paret, Partió, Pedaç, Pedra, Pedrera, Penyal, Penyalar, Pesquera, Plaja, Punta, Racó, Replans, Rivetó, Tenassa, Tenasser, Tenre, Tirada, Trenc, etc.— Els comentaris que acompanyen la majoria de les entrades (sobre situació, història, variants, etc.) demostren com l'autor coneix perfectament l'espai investigat, i les seves capacitats de recerca (i, quan cal, de deducció). Tota la superfície presentada ha estat visitada, solcada (i fotografiada) per l'autor les vegades que ha jutjat necessàries.— Aquesta nova obra de C. Aguiló no desmereix de les precedents, i és bon auguri per a les vinents.— La part principal és completada per 7 interessants apèndixs (noms desapareguts; *Es Babo* [reproducció d'un article del 1984]; *Es Cocons d'en Velar* [id.]; llistat de la toponímia del mapa Despuig [1785]; f.d. de «Die Balearen» [1884]; topònims del mapa Mascaró [1952-62] no retrobats en les enquestes; llistat alfabètic de la toponímia recollida oralment [manquen les remissions a la part principal]).

Josep A. CANO, Emili CASANOVA: *Els llinatges d'Ontinyent entre 1867 i 1930*, in «Almaig. Estudis i Documents, VI», 1990, Ontinyent, p. 37-45.— Els autors havien examinat els llinatges o cognoms d'Ontinyent entre 1343 i 1867 al Col·loqui de Menorca (SOBI, xxvi, 55-77; inventari perfeccionat, quant al 1350, per Ignasi GIRONÉS in «Festes de la Puríssima» 1987). Ara completen l'estudi amb les llistes corresponents a quatre dates: 1867, 1882, 1915 i 1930; presentant els noms en quatre columnes on apareix clarament la continuïtat o discontinuïtat dels llinatges a la vila —392 en 1867, 329 en 1882, 386 en 1915, i 458 en 1930. En molt útils notes, és precisada la procedència d'alguns dels cognoms (majoria del País Valencià, ans també uns pocs d'Andalusia, Castella, Aragó, Tortosa); i es forneix informació sobre els cognoms de 1990 (1.480 diferents per a 30.431 persones): Forta influència de la immigració de parla castellana. Els cognoms més abundantment portats en 1990 són, per ordre de més a menys: Martínez, Gandia, Sanchis, Garcia, Ferrero, Mollà, Revert, Torró, Soriano, Soler, Tor-

tosa, Vidal, Cambra, Penadès, Belda, Pastor, Ferri.— En la mateixa publicació anem també entre d'altres articles interessants: David MIRA, Ximo UREÑA, *Mare Mariola: una proposta de demarcació per a un territori cohesionat* (p. 88-106: a l'entorn de la Serra de Mariola; mapes); Jesús JIMÉNEZ MARTÍNEZ, *Els malnoms d'Atzeneta* (p. 124-131; precedit d'una introducció sobre funcions i classificació dels malnoms: 400 exemples distribuïts per grups semàntics, i comentaris); Francisco FERRI MARTÍNEZ, *La Mota de Benissoda* (p. 136-138; lèxic del regadiu).

Robert POCKLINGTON: *Estudios toponímicos en torno a los orígenes de Murcia*, Murcia (Acad. Alfonso X el Sabio) 1990, 284 p. i sis mapes fora de text.— Aplec de cinc estudis sobre història primitiva de Múrcia, l'origen del nom, l'Horta i el seu sistema de regadiu. Utilitza sempre que pot el significat dels topònims antics; i en dedueix (en pàgines dedicades a tots els estudiosos) la definició dels topònims, llur classificació i evolució, llurs funcions i com poden ser aprofitats pels historiadors. Examina detalladament 43 topònims pre-àrabs (mossàrabas); i, referits especialment al regadiu, 72 altres, en molta part àrabs. Com en tots els treballs anteriors, és remarcable la serietat de la metodologia de l'autor, i el seu perfecte coneixement dels temes tractats (fonts i bibliografia). I si, excepcionalment s'excedeix en l'afirmació d'una tesi no prou sòlida («parece seguro que todos los nombres de heredetamientos citados en el *Repartimiento* proceden de antes de la Reconquista»), ho matisa més lluny («casi siempre»)....— Moltes dades, en un llibre que es llegeix amb fruïció, (i no solament les comparatives: *Aiguamúrcia*, *Puiginyós*, *Condamina*, etc.) interessen la toponímia dels Països Catalans: per ex. la nota de la pàg. 97 on, gràcies a la contribució de Josep Torró d'Alcoi, rectifica les lectures de dos excel·lents erudits a propòsit de *Santa Maria* o *Santa Mera*.

Ignasi PUIG I FERRETÉ: *El Cartoral de Santa Maria de Lavaix. El monestir durant els segles XI-XIII*, La Seu d'Urgell (Soc. Cult. Urgel.) 1984, 152 p. més 4 p. d'il·ls.— Es tracta de la publicació pòstuma de la tesina de l'autor, editada per Cebrià Baraut. (La tesi doctoral, sobre el monestir de Gerri es troba en premsa.) Després d'una introducció històrica reproduïx 74 documents (del 808 [?] al 1243), quasi tots segons la còpia que feu del cartoral M. Abad y Lasiera al s. XVIII. C. Baraut hi afegeix en apèndix 14 documents referents al mateix monestir (el fons original del qual ha estat dispersat o destruït completament). Gran valor (com totes les obres d'aquest tipus) per a la toponímia i antroponímia de la comarca: quasi sempre Pallars central i Ribagorça central. Bibliografia, mapa i índexs onomàstics complets. (Un document de Lavaix del 1250—original i no còpia del XVIII—, o sia immediatament posterior a la sèrie presentada en aquesta obra, serà publicat per «A Sol Post» [Alacant]).

Josep CLARA: *Els Pirineus. Del Puigpedrós al Puigneulós*. (Quaderns de la Revista de Girona, 26), Girona 1990, 96 p. i un mapa sintètic plegable fora de text.— Una mediocre presentació del tema; amb errors (per ex. p. 52: «Campquerdós» en lloc de «Campcardós», dues vegades).

Lluís ESTEVA CRUANAS, Lluís PALLÍ BUXÓ: *El termenal de Sant Feliu de Guíxols (1354-1980)*, Sant Feliu de Guíxols (Amics Museu Municipal) 1990, 135 p. fol.— El cas potser no és l'únic, però val la pena de ser assenyalat. Si els dos autors volguessin reunir en un volum el corpus dels topònims i antropònims (actuals i pretèrits) del terme de Sant Feliu, tindrien tot el material a llur disposició i només els caldria classificar-lo. Res d'enquestes orals i d'investigacions d'arxiu i de fonts: perquè en llur itinerari de

recerques sobre la història, la geografia, etc., del terme, ja han recorregut tot el que calia recórrer, i examinat els documents corresponents. Tenim la prova del que afirmem en els treballs ja publicats: la llista de les fonts del terme, o els mapes de toponímia de la costa, de Lluís Pallí; i els detallats estudis històrics de Lluís Esteva. Com a darrer i decisiu argument: aquest examen dels límits del terme (fites antigues desaparegudes o no, mollons moderns), primera part només de l'obra total, car els autors preparen un volum dedicat al període 881-1354. Si els autors i editors haguessin afegit un índex de noms propis a aquest primer volum, ja tindriem per a Sant Feliu de Guíxols un recull de topònims i antropònims antics i actuals més dens que els que s'han publicat a d'altres comarques per especialistes de l'onomàstica. De Sant Feliu i també, en part, de termes veïns: Palamós, Castell i Platja d'Aro, Solius, S'Agaró. Són privilegiadament esmentats, és clar, els llocs termenals, o propers als límits de termes: *Puig de Sa Conca o del Pinell*, *Hortes de Crota*, *Puig de Granolla [o Granoya]*, *Puig de Sa Lixarda [ara, La Llisarda]*, *Ses Eroles i Erola*, *Puig de Sa Canal*, *Serra de les Roques*, *Roques d'En Donat*, *Mas Dijous d'Aro* [o Areu: «Johan Sicars (àlies) Dijous, de la Vall de Areu», el 1562], *Molí d'En Tarrés*, *Mas d'En Puig d'Aro*, *La Roca redona*, *Veïnat des Vilar* (t. d'Aro), *Roca d'En Cateura*, *Pedra de Behart* [post.: *d'en Basart*], *Serra del Puig Pujalt*, *Creus d'En Gras*, *Puig de Balaron*... Tots aquests topònims ja són esmentats en 1355. L'obra ens presenta molts més, i un gran nombre de croquis antics, il·lustracions variades, i transcripcions de documents. Per exemple: «Item, en lo Peu e fi del *Puig de la Granoya* que avuy es de *Narcís Madir de Areu* junt al *Rech Madral*, qui ve de la dita *joheria* [joveria] *de las Arolas*, altre terme» [1580]... —Certament, quan no transcriuen literalment documents, els autors, obligats per la demostració de filiacions, han hagut de modernitzar, o uniformitzar, formes diverses d'un mateix topònim. Però fonamentalment aquesta obra és exemplar, de la més alta erudició.

André VIGO: *L'interprétation des lieux-dits cadastraux des Pyrénées-Orientales*, in «Société Agricole, Scientifique et Littéraire des Pyrénées-Orientales», XCVI, Perpignan 1988, p. 191-223.— Molta contribució a l'estudi dels microtopònims de la Catalunya Nord (formes antigues, evolució, etc.); i també moltes deficiències bàsiques. [Per al català, fonamental aquí, el seu llibre de consulta és el Diccionari Arimany!]

Agustí PALAU CODONYERS: *Com s'ha fet una ciutat. Els carrers de Barberà*, Barberà (impr. Barcelona) 1989 [1990] 203 p.— Presentació i història, no solament de tots els carrers de Barberà del Vallès, de Ciutat Badia, i dels «disseminats» (actuals i pretèrits), ans també del Barri de la Creu que va ser anexionat per Sabadell. Plànols, mapes, i altres il·lustracions. És obra de l'erudit que coneix millor el terme.

Josep M. VILARRÚBIA I ESTRANY: *10 anys estudiant Barcelona (1978-1988)*, Moià 1989, 170 p.— No hem de presentar la tasca pacient d'investigador del nostre consoci J. M. Vilarrúbia. Hi hem fet al·lusió més d'una vegada, i hem publicat alguna col·laboració seva. El seu és un cas de progressió constant vers l'assoliment d'un objectiu ben definit; més que l'estudi de «Barcelona», en realitat: dels carrers i dels barris de Barcelona, en llur evolució (bateig oficial, bateig popular, reformes, errors institucionals, etc.). Partint d'una sòlida base bibliogràfica a la qual afegeix el resultat de les seves investigacions (moltes ja publicades: carrers de Sants, de Sant Andreu, de Gràcia, de La Bordeta...), l'autor arrengrera pàgines i pàgines curulles de curiositats històriques (i polítiques), en llur majoria inèdites o poc conegudes.— Moltes útils il·lustracions.